

РЕЦЕНЗІЯ

на освітню програму

Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
 рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
 ступінь вищої освіти: бакалавр
 галузь знань: 03 Гуманітарні науки
 спеціальність: 035 Філологія
 спеціалізація: 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська
 кваліфікація: бакалавр філології

Освітня програма здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня складена на належному фаховому рівні. Структура містить усі необхідні компоненти, а саме: профіль освітньої програми, інформацію про акредитацію, основний фокус та програмні компетентності. Чітко сформульовані характеристики освітньої програми. Укладачі визначили програмні компетентності, що охоплюють інтегральні, загальні та фахові компетенції. Здобутком програми є те, що чітко витримано баланс між усіма необхідними навчальними компонентами: навчальними дисциплінами, практикою та підсумковою атестацією. Зокрема, доцільно визначено співвідношення між обов'язковими компонентами та вибірковими компонентами освітньої програми. Варто наголосити, що дисципліни вільного вибору охоплюють широке коло можливих інтересів студентів. Вони сприятимуть поглибленню як професійної, так і наукової підготовки студентів.

Сильними сторонами рецензованої освітньої програми є великий вибір вибіркової частини компонентів ОП, що забезпечує якісніший та свідомий вибір здобувачами необхідних компетенцій з урахуванням сучасних запитів на ринку праці.

Розподіл кількості кредитів забезпечить належний рівень підготовки фахівців означеної галузі. Освітньою програмою логічно передбачено виробничу перекладацьку практику з перської мови, метою якої є вдосконалення фахових практичних навичок.

Програмні результати навчання корелюють із програмними компетентностями та чітко означені в тексті. При описі ресурсного забезпечення реалізації програми враховано характеристики кадрового, інформаційного та навчально-методичного забезпечення.

У розділі про форму атестації здобувачів вищої освіти подано інформацію про підсумкову атестацію. Логічною та виправданою є також матриця відповідності визначених програмою компетентностей дескрипторам НРК та матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми.

Загалом запропонована освітня програма Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова відповідає всім вимогам щодо забезпечення високого рівня підготовки фахівців за спеціальністю 035 Філологія та спеціалізацією 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська. Освітня програма цілком може бути запроваджена в освітній процес.

Рецензент
 доктор філологічних наук, доцент,
 завідувач кафедри мов і літератур
 Близького та Середнього Сходу
 Навчально-наукового інституту філології
 Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Олена МАЗЕПОВА

Підпис *Мазепової* засвідчую.
 Секретар *Зем*
 " 03 " 02 2023 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на освітню програму

Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

ступінь вищої освіти: бакалавр

галузь знань: 03 Гуманітарні науки

спеціальність: 035 Філологія

спеціалізація: 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно)

перша – арабська

кваліфікація: бакалавр філології

Освітню програму Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова складено на високому фаховому рівні. Програма реалізується на факультеті східної і слов'янської філології КНЛУ і повністю враховує сучасний рівень підготовки фахівців вказаної галузі. Чітко визначені мета та характеристика освітньої програми.

У запропонованій програмі чітко витримано баланс між усіма необхідними навчальними компонентами: навчальними дисциплінами, практикою та підсумковою атестацією. Варто наголосити, що дисципліни вільного вибору охоплюють широке коло можливих інтересів студентів. Вони сприятимуть поглибленню як професійної, так і наукової підготовки студентів

У рецензованій освітній програмі чітко і правильно розподілено кількість кредитів, що забезпечить належний рівень підготовки фахівців означеної галузі. Відповідно до заявленої назви освітня програма передбачає проходження студентами перекладацької практики з арабської мови.

Освітня програма Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова містить чітко сформульовану мету, визначено основний фокус та орієнтацію, перспективи працевлаштування, загальні та фахові компетенції спеціальності, програмні результати навчання, ресурсне забезпечення реалізації програми і матрицю відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми.

Загалом запропонована освітня програма відповідає всім вимогам щодо забезпечення високого рівня підготовки фахівців у царині перекладу за спеціальністю 035 Філологія та спеціалізацією 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська. Рецензована освітня програма може бути запроваджена в освітній процес.

Рецензент
доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри германської і фіно-угорської філології
Київського національного лінгвістичного університету

Марія ШУТОВА

Мій підпис
Шутова М.О.
Директор ВК

ВІДГУК
на освітню програму
Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 035 Філологія, спеціалізація 035.060 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша – арабська

Запропонована освітня програма спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців-філологів, перекладачів, працівників, що мають необхідні знання для написання, перекладу, редагування як офіційних текстів, так і текстів інших жанрів і стилів, мають необхідні знання і навички для використання різноманітних технічних засобів та інноваційних технологій. Крім цього, здобувачі, які навчаються за вищезазначеною програмою отримують необхідну сукупність знань для успішного продовження навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Структура і зміст ОП відповідають Стандарту вищої освіти для спеціальності 035 Філологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а також Стратегії розвитку Київського національного лінгвістичного університету на 2021-2025 рр.

Як завідувач кафедри східної і слов'янської філології пропоную внести корективи до тексту освітньої програми, а саме:

1. Змінити інформацію про склад проектної групи ОП, у зв'язку зі зміною одного з членів групи (відповідно до наказу № 36-о від 21.02.2022 р. замінити гаранта ОП к.ф.н. Лихошерстову М.Ю. на к.ф.н. Рибалкіна С.В., ввести до складу проектної групи ОП к.п.н. Бастуна М.В.)
2. Додати інформацію про стажування члена проектної групи ОП д.ф.н., проф. Рибалкіна В.С.
3. Оновити інформацію стосовно публікаційної активності всіх членів проектної групи.

Загалом вважаємо, що подана на розгляд освітня програма Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська розроблена науково-практичними працівниками кафедри східної і слов'янської філології за структурою і наповненістю виглядає логічною та раціональною та відповідає усім необхідним вимогам та заслуговує на подальшу реалізацію в освітній діяльності закладу вищої освіти.

Завідувач кафедри
східної і слов'янської філології
Київського національного
лінгвістичного університету
доктор філологічних наук, професор

Ольга ВАЛІГУРА

Відгук
на освітню програму
Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.060 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша – арабська

Структура і зміст ОП Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська, засвідчують розуміння розробниками актуальних проблем сучасної вищої освіти. Зазначені у програмі освітні компоненти відповідають запитам щодо підготовки фахівців спеціальності 035 Філологія. Викладена в програмі освітня та професійна підготовка майбутніх фахівців має прикладний характер, а її структура передбачає динамічне та інтегративне навчання. Цикли дисциплін загальної та професійної підготовки, представлені в освітній програмі, мають актуальний напрям, у межах якого можлива подальша професійна кар'єра здобувачів вищої освіти.

Загалом позитивно оцінюючи освітню програму першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, в якій передбачено реалізацію всіх необхідних ключових та професійних компетентностей, хотілося б звернути увагу гаранта ОП на декілька пропозицій щодо вдосконалення освітніх програм, які були висловлені експертною групою Національного Агентства (березень-квітень 2023 р.):

- вилучити ФК 15 з переліку позастандартних фахових компетентностей, оскільки він фактично дублює ФК 12, який входить до стандартних фахових компетентностей;
- до початку 2023-2024 н.р. перевірити і осучаснити списки рекомендованих джерел в робочих програмах навчальних дисциплін, оскільки списки рекомендованої літератури в РП за окремими ОК містять старі джерела;
- упродовж 2023-2024 рр. долучити НПП до стажувань в інших ЗВО та наукових установах як України, так і зарубіжних держав, оскільки професійний розвиток значної частини НПП обмежується курсами підвищення кваліфікації в КНЛУ;
- урізноманітнити форми популяризації принципів академічної доброчесності через активне залучення органів студентського самоврядування; перегляд контрольних заходів, використання ІТ-технологій.

На підставі викладеного, пропоную гарантові й проектній групі внести корективи до тексту освітньої програми в розділі переліку компетентностей випускника відкоригувати структурно-логічну схему та матрицю забезпечення програмних результатів навчання обов'язковим та вибірковим компонентам.

Відповідальна за акредитацію на факультеті
східної і слов'янської філології,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри східної і слов'янської філології
Київського національного лінгвістичного університету

Марина ОХРИМЕНКО

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

на освітню програму

Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету східної і слов'янської філології

Освітня програма **Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова** Спеціальності 035 Філологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету східної і слов'янської філології створена згідно Стандарту вищої освіти для зазначеної спеціальності. ОП структурно і послідовно описує досвід, запропонований до уваги здобувачів, надаючи їм максимально гнучку модель вибору власної індивідуальної освітньої траєкторії. Особливо звернемо увагу саме на вибіркові компоненти, котрі складають 38% від загального обсягу освітньої програми.

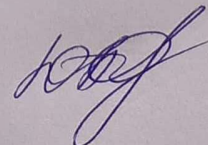
Запропонований перелік є унікальним, адже більшість дисциплін за вибором – оригінальні авторські курси викладачів, котрі знаються на обраній проблематиці, мають досвід практичної роботи та визнання у науковій спільноті. Так, зацікавлені студенти можуть вже з другого року навчання заглибитися в академічні проблеми філології на заняттях із дисциплін на кшталт: «Арабістика в Україні», «Грантові програми та академічна комунікація АЛМ», «Класична арабська лексикографія», «Методика роботи з арабськими філологічними текстами». На нашу думку позитивним є те, що велику увагу приділено роботі з текстом – створенню, редагуванню, перекладу, аналізу текстів. Це курси: «Основи художнього перекладу», «Основи теорії і практики перекладу», «Лексичні і граматичні труднощі перекладу», «Текстовий етикет в арабському (віртуальному) середовищі», «Основи перекладу економічних та юридичних текстів», «Проблеми та особливості перекладу медичних текстів» тощо. Врешті, здобувачі, котрі надають перевагу глибшому ознайомленню з окремими аспектами побутування арабської мови, знайдуть вирішення на лекціях та практичних заняттях із дисциплін: «Породи арабського дієслова», «Синтаксис арабської мови», «Арабська просодія та система аруду», «Єгипетський діалект арабської мови», «Сирійський діалект арабської мови», «Мова засобів масової інформації арабських країн», «Комерційна кореспонденція й основи ділового листування арабською мовою».

Єдиний і, на нашу думку, не критичний недолік вибіркових компонентів освітньої програми – відсутність достатньої кількості опублікованих україномовних підручників та посібників за авторством викладачів курсів. З огляду на те, що більшість дисциплін являють собою оригінальні авторські розробки, значна частина матеріалів не є загальнодоступною і надається студентам викладачем особисто. Для більшого заохочення здобувачів є сенс подумати про варіанти популяризації вже наявної інформації, можливо у рамках науково-популярних публікацій, заходів тощо.

У підсумку, студент-випускник освітньої програми **Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова** отримує всебічні базові знання і загальні компетенції, а також фахові предметні компетенції, котрі дозволяють йому/їй вирішувати практичні завдання та відповідати вимогам ринку праці.

Стейкголдер:

Кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу Близького та Середнього Сходу
Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАНУ

Петрова Ю. І.

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

на освітню програму

Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету східної і слов'янської філології

Освітня програма **Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова** Спеціальності 035 Філологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету східної і слов'янської філології відповідає Стандарту вищої освіти для зазначеної спеціальності. Перелік обов'язкових та вибіркових компонентів освітньої програми передбачає всебічну підготовку фахівця, компетентного для роботи в ринкових умови України та світу. Як колишній випускник Київського національного лінгвістичного університету, котрий вивчав арабську мову на кафедрі східної філології факультету сходознавства (нині – факультет східної і слов'янської філології) у 2015-2019 рр., зазначу: освітня програма дозволяє підготувати студента до практичної роботи, що, зрештою, свідчить про її ефективність.

Виконуючи робочі обов'язки упродовж кількох років в Арабській Республіці Єгипет, позитивно відзначаю наявність в освітній програмі таких дисциплін як: «Єгипетський діалект арабської мови», а також аналогічний спецкурс просунутого рівня – обидві дисципліни пропонуються студентам на вибір із можливістю обрати також КЗВ «Сирійський діалект арабської мови» чи дисципліну з іншої категорії, на кшталт «Комерційна кореспонденція й основи ділового мовлення». Дисципліни викладаються із залученням носіїв мови та фахівців, що мають багатий теоретичний та практичний досвід роботи.

Принадно було би приємно бачити серед доступних на вибір курсів й інші діалекти арабської мови. Безпрецедентна економічна співпраця України з Єгиптом обумовлює інтерес студентів до діалекту цієї країни, тож відповідний курс в освітній програмі виглядає вдалим рішенням. Більше того, рівень взаємодії з арабським світом продовжує стрімко зростати, відтак українським студентам, мені здається, було би добре мати можливість обирати серед більшої кількості діалектів. Водночас побажання не є принциповим, адже, як показує практика, рівень підготовки дозволяє майбутньому випускникові, завдяки отриманій базі, самостійно, свідомо і системно, покращувати власну компетентність уже в робочих умовах.

В оновленій освітній програмі студентам також пропонується курс за вибором «Грантові програми та академічна комунікація АЛМ». Гадаю, дисципліна користуватиметься популярністю, адже академічна мобільність – це те, на що варто звернути увагу, оскільки її можливості безпосередньо впливають на зацікавленість здобувача в отриманні освіти за програмою **Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова**. Збільшення можливостей студентського обміну, участі у партнерських програмах з навчальними закладами арабських країн – напрямок, у якому слід працювати й далі.

Стейкхолдер:

Даниил ДУНДА, випускник КНЛУ 2019 р.,
перекладач Філії НАК «Нафтогаз України»
в Арабській Республіці Єгипет

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

на освітню програму

Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету східної і слов'янської філології

Освітня програма **Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова** Спеціальності 035 Філологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету східної і слов'янської філології розроблена відповідно до Стандарту вищої освіти для зазначеної спеціальності: освітня програма містить усі необхідні для такого типу документації складові, узгоджені зі сформульованими цілями й завданнями навчального процесу. Змістовний бік освітньої програми є переконливим: пропонувані навчальні дисципліни сповна розкривають сутність актуальних завдань на кшталт багатoproфільної підготовки фахівців-філологів, компетентних перекладачів-арабістів.

Що стосується побажань, увагу слід звернути перш за все на розвиток і покращення у здобувачів практичних навичок перекладацької діяльності, роботи з комерційними документами, ведення документообігу українською та іноземними мовами. Відповідні дисципліни наявні у переліку обов'язкових компонентів освітньої програми, це: «Практичний курс перекладу (арабська і українська мови)», «Усний двосторонній переклад (арабська і українська мови)» та перекладацька практика. Проте, на нашу думку, не завжди після опанування згаданих дисциплін студент дійсно має достатній рівень підготовки для практичної роботи.

Згадана ремарка не є критичною, оскільки частково нестача зазначеного матеріалу компенсується вибірковими дисциплінами освітньої програми, а саме курсами: «Основи художнього перекладу», «Основи теорії і практики перекладу», «Лексичні і граматичні труднощі перекладу», «Комерційна кореспонденція й основи ділового листування арабською мовою», «Текстовий етикет в арабському (віртуальному) середовищі» тощо. На нашу думку, така гнучкість і наявна можливість вибудувати особисту освітню траєкторію є однозначним плюсом освітньої програми **Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова**.

Отримані на заняттях навички є фундаментом, наріжним каменем підготовки фахівця, проте їх не буде достатньо без реального закріплення шляхом вирішення прикладних завдань. Для цього студенти проходять перекладацьку практику, якість котрої безпосередньо впливає на професійне становлення випускника. Наше побажання, відповідно, полягає у підтриманні та розширенні переліку баз та організацій, де студенти матимуть змогу проходити перекладацьку практику. Позитивно відзначимо роль Центру арабської мови і культури (ауд. 601), де студенти працюють з літературою, джерелами, іншими інформаційними матеріалами, проводять зустрічі та іншого роду заходи, спрямовані на розвиток навичок перекладацької, наукової та культурно-патріотичної діяльності.

Стейкголдер:

Черноног Оксана

перекладач Філії НАК «Нафтогаз України» в
Арабській Республіці Єгипет, з визначенням робочого
місця в компанії-операторі "Petrosannan Company"

